

(*Alca torda*). Wat verder van de kust een Kleine zwartkop (*Sylvia melanocephala*). De maquis, meer landinwaarts, heeft in deze tijd al heel wat fraais aan bloeiende planten te bieden: Witte affodil (*Asphodelus albus*), *Phlomis purpurea* en de opvallende *Chrysanthemum coronarium*. De westelijker gelegen Lagoa San André was zowel ornithologisch als botanisch interessant. Hier vindt men veel Kurkeiken (*Quercus suber*) en Zeedennen (*Pinus pinaster*), leveranciers van respectievelijk kurk en hars. Hoog in een Zeeden had een paartje Ooievaars (*Ciconia ciconia*) hun nest gemaakt. In de weiden tussen de koeien stapten veel Koereigers (*Ardeola ibis*) rond, op zoek naar opgeschrikte insecten. Van de planten noemen we *Calendula scriptostemma*, verwant aan de bekende Goudsbloem (*C. officinalis*), Grote maagdenpalm (*Vinca major*) en de overal bloeiende Mimosa (*Acacia retinodes*).

Het bezochte Lissabon is bekend om zijn prachtige oude gebouwen, waaronder barokke, gotische en romaanse kerken, het beroemde Alcazar en het Hieronymusklooster. Van al deze architectonische bijzonderheden liet de Spreker ons mooie beelden zien, duidelijker waargenomen met het oog van de vakman.

Even fraai waren de folkloristische bruiloftsstoet in

Batalha en de 14^e eeuwse kathedraal van Alcobaça, die als de gaafste gotische kerk van Portugal bekend staat.

In de streek Alentejo werd een bezoek gebracht aan de stad Evora, bekend om haar Romeinse tempelruïne. Hier wist de heer de Bruijn enkele Kaspische beekschilpadden (*Mauremys caspica*) te fotograferen. Een hoogtepunt was een wandeling door de Pulla de Lobo (Wolfsravijn), waar een kleine rivier zich in de loop van vele duizende jaren een weg door het harde gesteente had geslepen. Van de interessante vogels, die hier werden waargenomen noemen we: Rotszwaluw (*Ptynoprogne rupestris*), die veel lijkt op de Oeverzwaluw, maar wat groter is en een zeer snelle vlucht heeft, Hop (*Upapa epops*), Bijeneter (*Merops apiaster*), een vissende IJsvogel (*Alcedo atthis*), Roodkopklauwier (*Lanius senator*) en een prachtige opname van een vliegende Alpengierzwaluw (*Apus melba*).

Interessant waren verder dia's van de Moorse ringslang (*Natrix maura*), Spiegelophrys (*Ophrys speculum*) en *Orchis italica*.

Namens de aanwezigen bedankte de voorzitter de heer de Bruijn voor diens boeiende voordracht en de wijze waarop hij het juiste evenwicht had weten te vinden in de keuze van de vertoonde beelden.

BOEKBESPREKING

Thijssse, Jac. P. Het Naardermeer; te illustreeren met Verkade's plaatjes naar teekeningen van L.W.R. Wenckebach, Jan van Oort en Jan Voerman Jr. Ede, Zomer en Keuning, (1912) 1980. 101 blz., afbn., reg.

Uitgeg. in samenw. met de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland bij gelegenheid van het 75-jarig jubileum. Geb. f 24,90.

Hoorn, D.A.C. van den. Het Naardermeer; gisteren vandaag morgen; fotografie Evert Boeve. 's-Graveland, Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, 1980. 47 blz., afbn., lit. opg.

Samen in luxe-cassette met de her-uitgave van het Verkade-album "Het Naardermeer", f 34,50 (niet los verkrijgbaar).

Na de beroemde Verkade-albums Lente, Zomer, Herfst, Winter, Bonte Wei, Blonde Duinen en Friesland, is nu ook het in 1912 uitgegeven album Het Naardermeer heruitgegeven. Iedereen zal begrijpen dat heruitgave in 1980 van juist dit album geen toeval is. Het is immers nu 75 jaar geleden dat op initiatief van Jac. P. Thijssse, auteur van dit album, de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten werd opgericht. En het mag bekend worden verondersteld dat het Natuurmonument waar het allemaal mee begonnen is het Naardermeer was.

Inmiddels heeft de jubilerende Vereniging haar bezit uitgebreid van ongeveer 750 ha tot ruim 36000 ha, van Zuid-Limburg tot Texel en van de Hollandse duinen tot Overijssel. Dit én de

geschiedenis van het Naardermeer tot op de dag van vandaag is te lezen in de boeiende reportage die D.A.C. van den Hoorn van het Naardermeer gemaakt heeft en die samen met het album van Jac. P. Thijssse als jubileumuitgave van Natuurmonumenten in één cassette verschenen is. Deze reportage - Het Naardermeer, gisteren, vandaag, morgen - is niet alleen een nostalgische terugblik maar somt ook de gevaren op die het Naardermeer nog steeds bedreigen. Bekend zijn de geplande spoor- en snelwegen vlak langs of zelfs door het Naardermeer maar de grootste bedreiging van dit Natuurmonument vormt de slechte waterhuishouding.

Door allerlei oorzaken droogt het Naardermeer langzaam op. Deze jubileum-uitgave van twee fascinerende boeken die geheel bij elkaar aansluiten is zonder meer geslaagd te noemen. In zekere zin doet het foto-werk van Evert Boeve hetzelfde als de 144 kleurplaatjes en pentekeningen van Wanckebach, Van Oort en Voerman jr.: zij ondersteunen de boeiende teksten van respectievelijk Van den Hoorn en Thijssse. Net als in de vorige heruitgaven zijn de kleurplaatjes integraal mee gedrukt. Voor een opmerking hierover verwijs ik nog eens naar de bespreking van het album Friesland door A.M. in januari van vorig jaar. Vermeldenswaard is nog dat prof. dr. Zonderwijk in de inleiding tot het album ingaat op o.a. een aantal vergissingen en veranderingen in naamgeving en ook enkele passages uit het boek doortrekt naar de hedendaagse situatie.

De prijs van deze heruitgave is gelijk aan de heruitgave Friesland en voor f 9,60 extra heeft u de complete jubileumuitgave die ik warm aanbeveel.

Douwe Th. de Graaf.